

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА
ДИЗАЙНУ**

ЄВРОПЕЙСЬКА БІЗНЕС-АСАМБЛЕЯ (ОКСФОРД)

СХІДНО - УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БІЗНЕСУ (ОКСФОРД)

ІНСТИТУТ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ

ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ УКРАЇНИ

ЕКОНОМІЧНА ШКОЛА АКАДЕМІКА УАН В.Г. ФЕДОРЕНКА

**ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ
ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

МОНОГРАФІЯ

Київ 2016

ББК 65.9 (4 УКР) 56
УДК 330.3: 339.9

Рецензенти:

Терехов В.І. – доктор економічних наук, професор

Рудченко О.Ю. – доктор економічних наук, професор

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Київського національного університету технологій та дизайну
(протокол № 4 від 30. 11.2016 р.)*

Інвестування в Україні в умовах глобалізації: монографія/ [Федоренко В.Г., Грищенко І.М., Воронкова Т.Є., Денисенко М.П., Крейдич І.М., Бондаренко Є.В., Палиця С.В., Бреус С. В., Янковець Т.М., Шацька З.Я., Федоренко С.В., Грищенко А.І, Махиня Р.А., Пясківська М.С.]; за ред. В.Г. Федоренка, І.М. Грищенка, Т.Є. Воронкової – К. : ТОВ «ДКС центр», 2016. – 324 с.

ISBN 978-966-2339-82-6

В монографії висвітлено теоретичні основи розвитку світового господарства, форм міжнародних економічних відносин в економічних аспектах глобальних проблем. В роботі особливу увагу приділено ролі міжнародних економічних організацій в багатосторонньому економічному співтоваристві і регулюванні міжнародних економічних відносин, зростанню ролі держави в регулюванні інвестиційно-інноваційної діяльності суб'єктів господарювання України, створенню позитивного інвестиційного клімату для залучення вітчизняних і зарубіжних інвесторів, розвитку реальних і фінансових інвестицій.

Монографія призначена для науковців, викладачів, державних службовців, фахівців, менеджерів підприємств і фінансових установ, викладачів, аспірантів, студентів, а також широке коло читачів, які досліджують проблеми інвестування економіки в умовах глобалізації.

ISBN 978-966-2339-82-6

ББК 65.9 (4 УКР) 56

УДК 330.3: 339.9

Авторський колектив монографії

Доктори наук, професори:

Федоренко В.Г., д.е.н., проф., академік УАН – Вступ; розділи 1.1; 1.2; 2.1; 5.1

Грищенко І.М., д.е.н., проф., академік НАПНУ – Вступ; розділи 6.1; 7.1

Воронкова Т.Є., к.е.н., проф. – розділи 2.3; 3.1; 5.2; 6.4; 7.4; Висновки

Денисенко М.П., д.е.н. проф. – розділи 2.2; 5.3

Крейдич І.М., д.е.н., проф. – розділ 6.5

Бондаренко Є.В., д.е.н., проф. – розділ 3.8

Палиця С.В., д.ф.н., доц. – розділ 3.7

Кандидати наук, доценти:

Бреус С. В., к.е.н., доц. – розділ 6.6

Федоренко С.В., к.т.н., доц. – розділи 2.5; 4.4

Грищенко А.І., к.е.н., доц. – розділи 4.1; 4.2; 4.3

Янковець Т.М., к.е.н., доц. – розділи 1.3; 2.4; 6.2; 6.3

Шацька З.Я., к.е.н., доц. – розділи 3.2.; 3.3; 3.4; 3.5; 3.6

Махиня Р.А., к.н.д.у., доц. – розділ 7.3

Аспіранти:

Пясківська М.С. – розділ 7.2

ВСТУП	6
<i>Розділ 1. Теоретичні засади інвестування...</i>	10
1.1. Сутність інвестування і його роль у розвитку економіки України	10
1.2. Інвестиційні ресурси національної економіки	25
1.3. Інвестиційний ринок та його інфраструктурне забезпечення	41
<i>Розділ 2. Міжнародне інвестування економіки України в умовах глобалізації інвестиційних ринків</i>	48
2.1. Причини виникнення і соціально-економічна сутність глобальних проблем	48
2.2. Сучасний розвиток ринку міжнародних інвестицій ...	52
2.3. Структура іноземних інвестицій у вітчизняній економіці	71
2.4. Співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями	86
2.5. Використання офшорних зон для залучення прямих інвестицій	96
<i>Розділ 3. Сегментна структура ринку фінансових послуг</i>	99
3.1. Фондовий ринок України ..	99
3.2. Грошовий ринок і ринок банківських позик	105
3.3. Валютний ринок: суть та основи функціонування .	109
3.4. Кредитний ринок як складова частина фінансового ринку	114
3.5. Ринок дорогоцінних металів	125
3.6. Страховий ринок	130
3.7. Ринок нерухомості та його оцінка	133
3.8. Ринок капіталів	139
<i>Розділ 4. Інституційна структура ринку фінансових послуг</i>	144
4.1. Фондова біржа та її роль у розвитку фінансових послуг	144
4.2. Організація та управління біржею	147
4.3. Біржові індекси та рейтинги	151
4.4. Розвиток позабіржової торгівлі	157
<i>Розділ 5. Ринок фінансових послуг</i>	162
5.1. Сутність і функції фінансового ринку	162
5.2. Фінансові інструменти	164
5.3. Міжнародні фінансові системи	172
<i>Розділ 6. Методологічні основи інноваційно-інвестиційного розвитку національної економіки .</i>	176
6.1. Інноваційна форма інвестицій економіки України	176
6.2. Організаційні форми впровадження інновацій	196
6.3. Розвиток венчурного фінансування інновацій	200
6.4. Роль національної інноваційної системи в забезпеченні інноваційно-інвестиційного розвитку вітчизняної економіки	209

6.5. Інноваційно-інвестиційні домінанти розвитку виробничо-економічних систем в умовах нестаціонарної економіки	221
6.6. Роль та значення інвестування сфери вищої освіти з урахуванням необхідності забезпечення економічної безпеки вищих навчальних закладів	235
Розділ 7. Державне регулювання інвестицій економіки України	252
7.1. Динаміка і тенденції інвестування вітчизняної економіки	252
7.2. Законодавче забезпечення розвитку інвестицій	269
7.3. Роль держави в інвестиційно-інноваційному розвитку національної економіки	280
7.4. Інвестиційний клімат економіки України: проблеми та перспективи	289
ВИСНОВКИ	303
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	309

ВСТУП

Проблеми інвестування економіки завжди перебувають у центрі уваги економічної науки. Це зумовлене тим, що інвестиції торкаються найглибших основ господарської діяльності, визначаючи процес економічного зростання країни. У сучасних умовах вони є найважливішим засобом забезпечення становлення ринкової економіки, структурних зрушень у національній економіці, забезпечення інноваційної моделі розвитку, підвищення якісних показників господарської діяльності на мікро- і макрорівнях. Активізація інвестиційного процесу – один з найдієвіших механізмів соціально-економічних перетворень.

Першочерговим пріоритетом для України у середньостроковій перспективі є прискорення інноваційного розвитку, технічне та технологічне оновлення виробничих потужностей, розвиток виробництв 5-го та 6-го технологічних укладів. Безумовно, структурна перебудова національної промисловості України, підвищення її ефективності та конкурентоздатності потребуватиме значних інвестицій. Тому успіх інноваційної стратегії буде безпосередньо залежати від здатності держави забезпечити сприятливий інвестиційний клімат, створити належні умови для спрямування фінансових, технологічних, та організаційних ресурсів на інноваційні цілі.

Від ефективності інвестиційної політики сьогодні залежать стан виробництва, технічний рівень основних фондів підприємств вітчизняної економіки, можливості її структурної перебудови, розв'язання соціальних і екологічних проблем. Інвестиції є основою для розвитку підприємств, окремих галузей і економіки України в цілому.

Інвестування – це економічний процес, результати якого проявляються не відразу, тож ефективність інвестування виявляється через значний проміжок часу. Саме тому економісти – представники різних шкіл та економічних теорій намагаються знайти дієвіший механізм рівноваги між заощадженнями й інвестиціями.

В умовах трансформації економічних відносин складні проблеми організації інвестиційних процесів та їх активізація є предметом поглибленої уваги економістів. Початок ринкових перетворень в Україні спричинив реформування підходів до аналізу інвестиційних процесів. В умовах переходу до постіндустріального розвитку економіки при різноманітні складних кризових економічних процесів і взаємовідносин між підприємства-

ми, фінансовими інститутами, державами на внутрішньому і зовнішньому ринках набуває гостроти проблема ефективного вкладення (інвестування) капіталу з метою його збільшення.

Основним орієнтиром в інвестиційній політиці на макрорівні є досягнення обсягів капіталовкладень, який забезпечував би розширене відтворення економічного потенціалу. Оптимальною вважається їх частка у валовому внутрішньому продукті на рівні 22–25%. Що стосується України, то внутрішні інвестиції тільки у 2007 р. досягли 26,2%, а потім демонструвалося стійке зниження цього показника і у 2015 р. він становив тільки 13,8%.

На нинішньому етапі розвитку економіки України для технологічно необхідного відновлення основних фондів загальний обсяг інвестицій, що спрямується у капітальне будівництво, має бути в межах не менше 30% від ВВП.

Інновації на сучасному етапі розвитку економіки стають головним засобом збереження конкурентоспроможності та є формою інвестицій економіки України, невід'ємною складовою підприємницької діяльності суб'єктів ринку. Практика розвинених країн світу показує, що найкращих успіхів в економіці й добробуті громадян досягли ті з них, котрі стимулювали розвиток інновацій.

Інноваційний розвиток підприємств залежить як від державної інноваційної політики, так і безпосередньо від ефективності використання інноваційних ресурсів, техніки та технологій, а також інноваційно активного менеджменту.

У ринковій економіці сукупність політичних, соціально-економічних, фінансових, соціокультурних, організаційно-правових факторів, притаманних тій чи іншій країні, які приваблюють або відштовхують інвесторів, прийнято називати її інвестиційним кліматом. З огляду на це зазначимо, що теперішній стан інвестиційного клімату в Україні не дає надії на швидке оздоровлення її економіки, і потрібні активні дії держави для покращення інвестиційної політики в країні.

На основі аналізу рівня технологічного розвитку української економіки і її інноваційного потенціалу авторами визначено основні положення державної інноваційної політики і напрями удосконалення механізмів державного управління національною інноваційною системою.

В Україні функціонує досить розгалужена інвестиційна інфраструк-

тура: фондові, товарні та універсальні біржі, депозитарії, зберігачі, ресторатори, інформаційно-консультаційні центри, банки, інноваційні та інвестиційні фонди, інвестиційні компанії, агентства розвитку бізнесу, технологічні та науковий парки, науково-консультаційні центри інвестицій і міжнародного бізнесу, небанківські фінансово-кредитні установи, торгівці цінними паперами, інститути спільного інвестування і компанії з управління активами, недержавні пенсійні фонди, страхові компанії. Однак вади вітчизняного законодавства і недостатня підтримка з боку держави не сприяють високій ефективності цієї інфраструктури.

Фундаментальними змінами, характерними для етапу перебудови національної економіки, протягом останніх років є інтенсивне формування фінансового сектору, активний розвиток фінансових ринків і створення відповідних інститутів. Серед ключових умов, які визначають хід реформ, найбільш гостро стоїть проблема залучення інвестицій. Її глобальний характер зумовлює необхідність створення інструменту аналізу і прогнозування ситуації в цій сфері.

Велике соціально-економічне значення для розвитку інвестування економіки України мають інвестиційні фонди як інститути, що здатні забезпечити приплив фінансових ресурсів у різні сектори економіки, а також стати додатковим джерелом інвестиційних доходів для відносно широких верств населення.

Потужні процеси глобалізації зумовлюють значне зростання обсягів міжнародної міграції капіталу. У зв'язку з цим особливого значення набуває поліпшення інвестиційного клімату національної економіки і створення умов для поживлення ділової активності зарубіжних інвесторів.

Результати дослідження, наведені в навчальному посібнику, дають змогу поглибити теоретико-методологічні засади формування інноваційно-інвестиційної політики держави з урахуванням особливостей потенціалу національної економіки в умовах переходу до постіндустріального шляху розвитку.

Теоретичну і методологічну основу дослідження становили теорії інвестування, державного регулювання інвестицій економіки України, а також наукові дослідження вітчизняних і зарубіжних авторів з питань інноваційно-інвестиційної політики, державного регулювання ринків реальних і фінансових інвестицій, міжнародного інвестування економіки країни.

Досліджуючи теоретичні та практичні засади інвестування в Україні,

науковці спирались на авторитетну думку вітчизняних фахівців у галузі інвестиційної діяльності, зокрема І. О. Бланка, В. Д. Базилевича, А. Ф. Гойка, А. С. Гальчинського, А. П. Дуки, В. В. Корнєєва, В. І. Міщенко, А. В. Мертенса, А. А. Пересади; М. П. Педана, Є. Г. Панченка, А. В. Пехника, А. В. Черепа, Д. М. Черваньова, М. Г. Чумаченка, А. С. Філіпенка, В. Д. Шевчука.

Результати дослідження, викладені у монографії, сприятимуть поглибленню теоретичних пошуків щодо формування ефективного організаційно-економічного механізму інвестиційної діяльності в Україні.

Першою особливістю колективної монографії є її практична спрямованість, що ґрунтується на досвіді вітчизняних і зарубіжних інвесторів. Він розрахований перш за все на професійних менеджерів, які управляють інвестиційними ресурсами на всіх рівнях інвестиційного ринку: від державного до комерційного банків, страхових компаній, недержавних пенсійних фондів, інститутів спільного інвестування та інших суб'єктів господарювання.

Друга важлива особливість полягає у всебічному висвітленні інструментів інвестиційного ринку, що є надзвичайно актуальним з погляду використання їх у процесі управління інвестиціями.

В цілому монографія базується на системному аналізі наукових досліджень у галузі інвестиційних процесів та узагальненні конкретного практичного досвіду реалізації інвестиційних процесів в Україні.